

Бориспільський міськрайонний суд Київської області
вул. Київський шлях, 72, м. Бориспіль, 08300 Тел./факс (04595) 6-76-19 e-mail:
inbox@bpm.ko.court.gov.ua

**Узагальнення
судової практики розгляду суддями Бориспільського міськрайонного суду
подань про тимчасове обмеження громадян у праві виїзду за межі України
за період 2013 - 2014 років.**

У виконання Вашого листа вих.№29510/07-16/14 від 31 грудня 2014 року проведено узагальнення судової практики розгляду суддями Бориспільського міськрайонного суду подань державних виконавців про тимчасове обмеження громадян у праві виїзду за межі України за період 2013 – 2014 років. В ході проведення цього узагальнення стало відомо, що суддями Бориспільського міськрайонного суду розглянуто чимало таких подань. В основному вони стосувались тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України боржників, на яких судовими рішеннями було покладено зобов'язання по сплаті аліментів на утримання дітей.

Так, ухвалою Бориспільського міськрайонного суду від 25 червня 2014 року задоволено подання державного виконавця ВДВС Бориспільського МРУЮ про тимчасове обмеження З.-мка М.М. у праві виїзду з України до виконання ним зобов'язання по сплаті на користь З.-мко Т.М. аліментів на утримання його дочки З.-мко Ю.М., покладеного рішенням Бориспільського міськрайонного суду від 28 січня 2009 року. При цьому суд виходив з того, що у З.-мка М.М. виникла заборгованість за аліментами в розмірі 66475 гривень 17 копійок. Значний розмір заборгованості за аліментами та тривалий період часу її збільшення свідчили про те, що боржник ухиляється від виконання зобов'язання, покладеного на нього судовим рішенням.

З цих же підстав ухвалою Бориспільського міськрайонного суду від 16 червня 2014 року задоволено клопотання головного державного виконавця ВДВС Бориспільського МРУЮ про тимчасове обмеження В.-кого Г.О. у праві виїзду з України до погашення ним заборгованості за аліментами в розмірі 20463 гривень 79 копійок та належного виконання зобов'язання по сплаті на користь Д.-тко В.В. аліментів на утримання сина В.-кого М.Г. в розмірі 25% заробітку чи іншого доходу батька, але не менше 50% бюджету прожиткового мінімуму в середньому на душу населення, щомісячно до досягнення дитиною повноліття.

Відповідно до ч.2 ст.377¹ ЦПК України суд негайно розглядає ці подання без виклику чи повідомлення сторін та інших заінтересованих осіб за участю державного виконавця. Однак задоволення подань про тимчасове обмеження громадян у праві виїзду за межі України тягне за собою обмеження їх права на свободу пересування, гарантоване ч.1 ст.33 Конституцією України. Тому вважаємо, що доцільно повідомляти боржників про час та місце розгляду цих подань. В такому випадку вони матимуть можливість повідомити про причини невиконання судового рішення та запобігти необґрунтованому та безпідставному обмеженню його конституційного права.

Так, в червні 2014 року головний державний виконавець ВДВС Бориспільського МРУЮ звернувся до Бориспільського міськрайонного суду з поданням, яке обґрунтував тим, що у ВДВС Бориспільського МРУЮ перебувало виконавче провадження з виконання виконавчого напису, виданого 31 січня 2014 року приватним нотаріусом Київського

міського нотаріального округу Ч.-ким В.А., про звернення стягнення на житловий будинок з надвірними будівлями по вул. Комарова в с. Безуглівка Бориспільського району та земельну ділянку площею 0,025 га з цільовим призначенням для будівництва та обслуговування житлового будинку, розташовану в с. Безуглівка Бориспільського району, в рахунок погашення боргу за кредитним договором в розмірі 1145496 гривень 90 копійок. С.-ва А.А. була боржником. Вона ухилялась від проведення опису цього майна. Тому головний державний виконавець ВДВС Бориспільського МРУЮ просив суд тимчасово обмежити С.-ву А.А. у праві виїзду за межі України до виконання виконавчого напису. Боржник заперечувала проти задоволення подання. В обґрунтування своїх заперечень вона посилювалась на те, що виконавчий напис не покладав на неї жодного зобов'язання. Неспроможність державного виконавця провести опис житлового будинку з надвірними будівлями та земельної ділянки не є підставою для обмеження боржника у праві виїзду за межі України. Крім того, С.-ва А.А. не була повідомлена про час та місце проведення виконавчих дій. Тому були відсутні підстави вважати, що вона умисно ухилялась від опису майна та його реалізації. Ухвалою Бориспільського міськрайонного суду від 1 липня 2014 року у задоволенні подання відмовлено.

Ухвалою Бориспільського міськрайонного суду від 17 січня 2014 року відмовлено у задоволенні поданням державного виконавця ВДВС Бориспільського МРУЮ про тимчасове обмеження Ш.-го Р.О. у праві виїзду за межі України до виконання ним грошових зобов'язань, покладених судовим рішенням. При цьому суд виходив з того, що з документів, приєднаних до подання, не вбачалось, які дії, крім виходу державного виконавця по зареєстрованому місцю проживання боржника, проводились ним по виконанню судового наказу. Відсутнє підтвердження того, що Ш.-кий Р.О. ухиляється від сплати боргу. Крім того, до подання не приєднані докази, з яких вбачалось, що боржник має намір виїхати за межі України. Наявність самого зобов'язання не наділяє державного виконавця правом на звернення до суду з поданням про тимчасове обмеження Ш.-го Р.О. у праві виїзду за кордон.

Як роз'яснив Верховний Суд України в судовій практиці щодо вирішення питання про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України від 1 лютого 2013 року, у судовій практиці постає питання про визначення поняття «ухилення» боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, оскільки в чинному законодавстві значення цього поняття не розкрито. Однак у сучасній українській мові слово «ухилення» тлумачиться так: 1) відступати, відхилятися, вивертатися; 2) намагатися не робити чогось, не брати участі в чомусь; уникати; 3) навмисно не давати відповіді на запитання або говорити про щось інше. Отже, з погляду значення словосполучення «ухилення від виконання зобов'язань, покладених судовим рішенням, рішенням іншого органу (посадової особи)», позначає з об'єктивної сторони такі діяння (дії чи бездіяльність) боржника, які полягають у навмисному чи іншому свідомому невиконанні нею зазначених зобов'язань. У зв'язку з цим і здійснюється примусове виконання. Це також є підставою для звернення з поданням до суду щодо вирішення питання про застосування до такої особи тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України. Особа, яка має невиконані зобов'язання, не може вважатися винною в ухиленні, поки не буде доведено протилежне. Саме на державного виконавця покладається тягар доказування, оскільки особа, стосовно обмеження права якої внесено подання, фактично позбавлена можливості довести суду, що нею було вжито усіх залежних від неї заходів щодо належного виконання зобов'язання. Ухилення боржника від виконання своїх зобов'язань є оціночним поняттям. Теоретично їх невиконання може бути зумовлене об'єктивними причинами, наприклад, внаслідок відсутності майна, роботи, незадовільного фінансового стану, тривалого відрадженого, важкої хвороби тощо. Однак воно може мати й принципово інше походження, суб'єктивне, коли боржник свідомо ухиляється від виконання – має змогу виконати зобов'язання у повному обсязі або частково, але не робить цього без поважних причин. Критерій достатності вжитих боржником з метою належного виконання

зобов'язання заходів визначається судом. Саме невиконання боржником самостійно зобов'язань протягом строку, про що вказує державний виконавець в постанові про відкриття виконавчого провадження, не може свідчити про ухилення боржника від виконання покладених на нього рішень обов'язків. На момент звернення до суду з поданням факт ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, повинен вже відбутися і бути об'єктивно наявним та вбачатися з матеріалів виконавчого провадження.

Судді Бориспільського міськрайонного суду дотримуються цих вимог під час розгляду подань про тимчасове обмеження громадян у праві виїзду за межі України. Зокрема, ухвалою Бориспільського міськрайонного суду від 7 лютого 2014 року залишено без задоволення подання державного виконавця ВДВС Бориспільського МРУЮ про тимчасове обмеження Щ.-ля А.В. у праві виїзду за межі України до виконання ним зобов'язання по поверненню ПАТ КБ «Приватбанк» боргу за кредитним договором в розмірі 32811 гривень 96 копійок. При цьому суд виходив з того, що в документах, приєднаних до подання відсутні відомості про те, що боржник умисно ухиляється від виконання зобов'язання, покладеного на нього судом.

Іншою ухвалою Бориспільського міськрайонного суду від 30 вересня 2014 року залишено без задоволення подання головного державного виконавця ВДВС Бориспільського МРУЮ про тимчасове обмеження З.-ва В.І. у праві виїзду за межі України до виконання ВАТ «ПМК-13» зобов'язання по сплаті на користь фізичних та юридичних осіб в розмірі 482610 гривень 70 копійок. При цьому суд виходив з того, що обставини, викладені в обґрунтування подання, не свідчать про ухилення З.-ва В.І., як керівника ВАТ «ПМК-13», від виконання зобов'язань, покладених судовим рішенням. Крім того, не надано жодного доказу на підтвердження того, що З.-в В.І. отримав копію постанови про відкриття виконавчого провадження, а також того, що він вчиняє активні дії, які унеможливають чи ускладнюють виконання судового рішення. Ухвалою Апеляційного суду Київської області від 18 грудня 2014 року ухвала суду першої інстанції залишена без змін.

Належить звернути особливу увагу на те, що якість подань про обмеження громадян у праві виїзду за межі України є низькою: поверхово викладаюся обставини, на які посилаються державні виконавці в обґрунтування своїх вимог; відсутні жодні докази на підтвердження того, що боржникам відомо про відкриття виконавчих проваджень, та вони вживають заходів, спрямованих на умисне ухилення від виконання судових рішень. Ця обставина призводить до масових відмов у задоволенні подань.

Однак, як роз'яснив Європейський суд з прав людини в пілотному рішенні «Іванов проти України», право на суд, захищене ст.6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, було б ілюзорним, якби національна правова система дозволяла, щоб остаточне, обов'язкове для виконання судове рішення залишалось невиконаним на шкоду будь-якій зі сторін (рішення у справі «Горнсбі проти Греції»). Ефективний доступ до суду включає право на виконання судового рішення без невинуватих затримок (рішення у справі «Імобільяре Саффі» проти Італії). Необґрунтована затримка у виконанні обов'язкового для виконання судового рішення становить порушення Конвенції (рішення у спра-ві «Бурдов проти Росії»).

Консультанти
Бориспільського міськрайонного суду
Київської області:

Є.А. Разоگرєєв

А.М. Теренковська

2013 рік			
Кількість	Задоволено	Відмовлено	Відмовлено на стадії прийняття
160	78	82	---

2014 рік			
Кількість	Задоволено	Відмовлено	Відмовлено на стадії прийняття
103		20	---